

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МІЖКУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
Людмила СТЕПАНЕНКО
«30» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ І КУЛЬТУРИ

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	026 «Сценічне мистецтво»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	«Режисура»
Спеціалізація	
	(за наявності)
Вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	<u>денна/заочна</u>
Навчальний рік	<u>2023/2024</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>4/120</u>
Мова викладання, навчання й оцінювання	<u>українська</u>
Форма підсумкового контролю	<u>екзамен</u>

Викладач: Литвин Сергій Харитонович

Пролонгація за рішенням науково-методичної ради НАКККіМ

УДК 930.85(477)(075.8)

Розробник:

ЛИТВИН Сергій Харитонович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри культурології та міжкультурних комунікацій.

ПОГОДЖЕНО:

Директор інституту практичної культурології та арт-менеджменту

Степан
ДИЧКОВСЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

В.о. зав. кафедри культурології та міжкультурних комунікацій

Сергій
ЛИТВИН

Протокол № 10 від «29» червня 2023 р. Протокол № 6 від «16» червня 2023 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:

В.о. завідувача кафедри режисури та акторської майстерності імені Народної артистки України Лариси Хоролець

Віктор ГИРИЧ

Погоджено з гарантом освітньої програми «Акторська майстерність»

Гарант освітньої програми Валерій МАТУШЕНКО

Схвалено науково-методичною радою Академії

Протокол № 6 від «28» серпня 2023 р.

Голова науково-методичної ради Людмила СТЕПАНЕНКО

© Литвин С.Х., 2023

© НАКККіМ, 2023

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (у т. ч. міждисциплінарні зв'язки).

Навчальна дисципліна «Історія української державності і культури» є складовою циклу професійної підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня, базовою для вивчення всього циклу гуманітарних і соціально-економічних дисциплін і передбачена спеціальностями 022 «Дизайн»; 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»; 025 «Музичне мистецтво»; 026 «Сценічне мистецтво»; 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»; 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»; 034 «Культурологія».

Відповідно до навчального плану навчальна дисципліна є обов'язковою і вивчається здобувачами вищої освіти на першому курсі, у першому семестрі. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Навчальна дисципліна «Історія української державності і культури» має міждисциплінарні зв'язки з такими дисциплінами, як «Філософія», «Історія первісної та Античної культури», «Історія культури європейського Середньовіччя», «Історія культури Відродження», «Історія релігійної культури».

Дисципліна передбачає вивчення здобувачами вищої освіти складних процесів державотворення та етапів розвитку української культури з найдавніших часів до сьогодення, висвітлення процесів створення матеріальних і духовних цінностей українським народом на цивілізаційному шляху його історії. Вивчення курсу сприяє формуванню гуманістичного світогляду майбутнього фахівця в галузі культури і мистецтва, вміння творчо опрацьовувати та критично переосмислювати культурно-історичний досвід українського народу, формувати на цій основі власні переконання, громадянську позицію, здобувати навички і вміння, соціально-гуманітарні компетенції, необхідні для практичної діяльності. Дисципліна покликана виконувати водночас із пізнавальною дуже важливу культурно-виховну функцію, залучати до гуманістичних духовних цінностей як власного народу, так і всього людства. Значущість вивчення курсу особливо зростає у зв'язку з актуалізацією патріотичного, морального, естетичного виховання та формування гуманістичного світогляду молодого покоління громадян України

2. Метою вивчення дисципліни є: виховання майбутніх фахівців як свідомих громадян України; розвиток почуття патріотизму та глибоких морально-етичних переконань, усвідомлення молоддю власної причетності до тисячолітньої історії українського народу; сприяння усвідомленню студентами належності України до європейського історико-культурного простору та важливості її інтеграції до Європи.

3. Завдання:

- опанувати теоретичні засади державотворення та соціокультурного розвитку народу;
- формування історичного мислення, наукового світогляду;
- набуття навичок науково-історичного аналізу;
- виявлення логіки й об'єктивних закономірностей історичного процесу;

иховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму.

4. Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

ЗК8. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.

СК2. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.

СК3. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.

СК5. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК7. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.

СК8. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї, осмислення та популяризації творчого продукту.

СК9. Здатність співвідносити особисте розуміння художньої ідеї та твору із зовнішнім контекстом.

СК10. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.

СК14. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.

СК15. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.

СК16. Здатність враховувати етичні засади професійної діяльності.

СК17. Здатність враховувати економічні, організаційні та правові аспекти професійної діяльності.

СК18. Впроваджувати інноваційні ідеї для створення актуальних соціокультурних товарів та послуг з урахуванням тенденцій розвитку креативних індустрій.

5. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із засадами розвитку сфери культури й мистецтва в Україні.

ПРН3. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН4. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах

ПРН6. Аналізувати проблемні ситуації й приймати обґрунтовані рішення для їх розв'язання.

ПРН13. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру, літератури, образотворчого мистецтва, музики, кіно; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.

ПРН21. Презентувати результати професійної діяльності та проєктів у сфері сценічного мистецтва, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, аргументацію та власний досвід.

ПРН22. Виявляти, генерувати і впроваджувати креативні ідеї в професійну діяльність.

Програма навчальної дисципліни складається з чотирьох модулів:

Модуль 1. Українська державність і культура давніх часів та княжої доби

Модуль 2. Українська державність і культура литовсько-польської та козацько-гетьманської доби (кінець XIV – початок XVIII ст.)

Модуль 3. Відродження ідеї державності та розвиток культури в часи перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій (кінець XVIII – перша чверть XX ст.)

Модуль 4. Українська державність і культура 30–80-х років XX ст. та доби Незалежності України

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(для денної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин							
		денна форма							
		Усього	у тому числі						
Л	С		П	лаб	інд	м.к.	с.р.		
МОДУЛЬ 1. УКРАЇНЬСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА ДАВНІХ ЧАСІВ ТА КНЯЖОЇ ДОБИ									
1.1.	Вступ. Початки державності на українських землях	7	2	2					3
1.2.	Витоки української культури	5	2						3
1.3.	Зародження української державності. Київська Русь. Галицько-Волинська держава	8	2	2					4
1.4.	Культура княжої доби (IX–XIV ст.)	8	2	2					4
	Модульний контроль № 1	2						2	
	Разом за модуль 1	30	8	6				2	14
МОДУЛЬ 2. УКРАЇНЬСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ТА КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДОБИ (КІНЕЦЬ XIV – ПОЧАТОК XVIII СТ.)									
2.1.	Українська державність литовсько-польської доби.	8	2	2					4
2.2.	Українська культура в XIV – першій половині XVII ст.	5	2						3
2.3.	Козацько-гетьманська державність	7	2	2					3
2.4.	Українська культура часів козацько-гетьманської держави (середина XVII–кінець XVIII ст.)	8	2	2					4
	Модульний контроль № 2	2						2	
	Разом за 2 модуль	30	8	6				2	14
МОДУЛЬ 3. ВІДРОДЖЕННЯ ІДЕЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ В ЧАСИ ПЕРЕБУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЙ (КІНЕЦЬ XVIII – ПЕРША ЧВЕРТЬ XX СТ.).									
3.1.	Відродження ідеї української державності в умовах імперського поневолення (кінець XVIII–початок XX ст.)	7	2	2					3
3.2.	Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)	6	2						4
3.3.	Національно-визвольний рух і державотворчі процеси 1917–1921 рр.	7	2	2					3
3.4.	Розвиток української культури в період	8	2	2					4

	визвольних змагань (1917–1921 рр.).								
	Модульний контроль № 3	2						2	
	Разом за 3 модуль	30	8	6				2	14
МОДУЛЬ 4. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА 30–80-х РОКІВ ХХ СТ. ТА ДОБИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ									
4.1.	Боротьба за державну самостійність в умовах радянського поневолення (30–80 роки ХХ ст.)	8	2	2					4
4.2.	Українська культура 30–80-х років ХХ ст.	7	2	2					3
4.3.	Розбудова незалежної української держави	5	2						3
4.4.	Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності	8	2	2					4
	Модульний контроль № 4	2						2	
	Разом за 4 модуль	30	8	6				2	14
	Разом з дисципліни	120	32	24				8	56

(для заочної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин							
		заочна форма							
		Усього	у тому числі						
			Л	С	П	лаб	інд	м.к.	с.р.
МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА ДАВНІХ ЧАСІВ ТА КНЯЖОЇ ДОБИ									
1.1.	Вступ. Початки державності на українських землях	8							8
1.2.	Витоки української культури	8							8
1.3.	Зародження української державності. Київська Русь. Галицько-Волинська держава	7	1						6
1.4.	Культура княжої доби (IX–XIV ст.)	7	1	1					5
	Модульний контроль № 1								
	Разом за модуль 1	30	2	1					27
МОДУЛЬ 2. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ТА КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДОБИ (КІНЕЦЬ XIV – ПОЧАТОК XVIII СТ.)									
2.1.	Українська державність литовсько-польської доби.	8	1	1					6
2.2.	Українська культура в XIV–першій половині XVII ст.	7							7
2.3.	Козацько-гетьманська державність	8	1	1					6
2.4.	Українська культура часів козацько-гетьманської держави (середина XVII	7							7

	– кінець XVIII ст.								
	Модульний контроль № 2								
	Разом за 2 модуль	30	2	2					26
МОДУЛЬ 3. ВІДРОДЖЕННЯ ІДЕЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ В ЧАСИ ПЕРЕБУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЙ (КІНЕЦЬ XVIII – ПЕРША ЧВЕРТЬ XX СТ.)									
3.1.	Відродження ідеї української державності в умовах імперського поневолення (кінець XVIII – початок XX ст.)	7	1	1					5
3.2.	Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)	7							7
3.3.	Національно-визвольний рух і державотворчі процеси 1917–1921 рр.	7	1						6
3.4.	Розвиток української культури в період визвольних змагань (1917–1921 рр.).	7							7
	Модульний контроль № 3	2						2	
	Разом за 3 модуль	30	2	1				2	25
МОДУЛЬ 4. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА 30-Х–80-Х РОКІВ XX СТ. ТА ДОБИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ									
4.1.	Боротьба за державну самостійність в умовах радянського поневолення (30–80 роки XX ст.)	8	1	1					6
4.2.	Українська культура 30–80-х років XX ст.	7							7
4.3.	Розбудова незалежної української держави	7	1						6
4.4.	Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності	8		1					7
	Модульний контроль № 4								
	Разом за 4 модуль	30	2	2					26
	Разом з дисципліни	120	8	6				2	104

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА ДАВНІХ ЧАСІВ ТА КНЯЖОЇ ДОБИ

ТЕМА 1.1. Вступ. початки державності на українських землях

Анотація до лекції 1.1.

Актуальність навчальної дисципліни «Історія української державності та культури», її роль і значення в професійному становленні. Мета й основні завдання навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна в процесі формування інтегральних, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей. Програмні результати навчання.

Змістовні модулі, тематичний план лекційних занять, завдання для семінарських занять і самостійної роботи. Методика оцінювання запропонованих у дисципліні видів навчальної та практичної роботи.

Поняття етносу, народності, народу, нації. Періодизація історії української державності. Початки державного розвитку на теренах України. Кімерійська та скіфо-сарматська державність. Грецькі міста-держави Північного Причорномор'я.

План

1. Предмет, завдання навчальної дисципліни.
2. Поняття етнос, народність, народ, нація, країна, держава.
3. Періодизація історії української державності.
4. Найдавніші державні утворення на теренах України.

Семінарське заняття № 1 до теми 1.1. Початки державності на українських землях

Питання для обговорення

1. Поняття етнос, народність, народ, нація, країна, держава.
2. Основні періоди історії української державності.
3. Найдавніші державні утворення на теренах України.
4. Формування, розвиток органів влади й управління та причини занепаду Скіфської держави.
5. Держава Сарматія: виникнення, державний устрій.
6. Грецькі античні поліси Північного Причорномор'я: заснування, соціально-економічний і культурний розвиток, державний лад, зв'язки з метрополією, причини занепаду.
7. Здійсніть аналіз процесу формування, розвитку та причин занепаду Боспорської держави.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

1. Наведіть основні етапи історії української державності.
2. Проаналізуйте процес формування, розвитку та причини занепаду Скіфської держави.
3. Складіть схему центральних органів влади й управління Скіфії та розкрийте їх повноваження.
4. Назвіть причини грецької колонізації Північного Причорномор'я.
5. Розкрийте процес заснування, соціально-економічного та культурного розвитку античних полісів на території сучасної України та встановіть характер їхніх зв'язків із метрополією.
6. З'ясуйте причини занепаду античних міст-держав Північного Причорномор'я.
7. Дайте загальну характеристику державного ладу античних полісів Північного Причорномор'я. З'ясуйте, в чому полягає принципова відмінність їхнього державного устрою від Скіфії?
8. Здійсніть аналіз процесу формування, розвитку та причин занепаду Боспорської держави.
9. Перерахуйте в хронологічній послідовності перші державні утворення, що існували на території України.

Література: 6, 8, 10, 11, 14, 17, 20, 29, 36, 67, 73.

ТЕМА 1.2. Витоки української культури

Анотація до лекції 1.2.

Поняття культури. Походження та зміст терміну «культура». Культурно-історичні епохи. Українська культура та проблеми вивчення її історії. Періодизація розвитку української культури. Первісні культури на теренах сучасної України та їх періодизація.

Трипільська культура. Культура Кіммерії, Скіфії і Сарматії та їх впливи на розвиток української культури. Культура грецьких міст-полісів: Тіра, Ольвія, Херсонес, Пантікапей, Феодосія та їх значення для культурного розвитку українських земель. Культура східних слов'ян.

План

1. Поняття культури. Походження та зміст терміну «культура».
2. Українська культура та проблеми вивчення її історії.
3. Культурно-історичні епохи.
4. Періодизація первісної культури.
5. Кочові племена та їхня роль у формуванні української культури.
6. Вплив культури античних міст-полісів Північного Причорномор'я на українську культуру.
7. Культура східних слов'ян.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

1. Означте основні структурні елементи культури.
  2. Перерахуйте і надайте стислу характеристику функцій культури.
  3. Розкрийте критерії визначення культурних епох.
  4. Виділіть основні періоди розвитку української культури.
  5. Опишіть основні характерні риси трипільської культури.
  6. Охарактеризуйте культуру скіфської доби.
  7. Дайте загальну характеристику культури античних колоній Північного Причорномор'я.
  8. Розкрийте характер релігійних вірувань стародавніх слов'ян.
  9. Зробіть порівняльну характеристику трипільської, скіфської та слов'янської традицій в організації побуту.
  10. Як називалася релігія давніх слов'ян?
- Література:* 9, 15, 18, 19, 21, 29, 40, 41, 48, 64, 73.

ТЕМА 1.3. Зародження української державності. Київська Русь. Галицько-Волинська держава

Анотація до лекції 1.3.

Дискусійність концепцій щодо докиївської слов'янської державності. Союз слов'янських племен «Антське царство» – перше державне утворення прямих предків українського народу. Слов'янські племінні союзи. Формування київської слов'янської державності. Розквіт і занепад Київської держави. Теорії походження та зародження української державності. Росіяни не слов'яни. Безпідставність претензій росіян на спадковість Русі.

Галицько-Волинська держава та її роль в успадкуванні та продовженні української державності. Політичний, економічний, військовий і культурний розвиток українського народу в Галицько-Волинській державі.

План

1. Докиївська слов'янська державність: дискусійність концепцій.
2. Формування київської слов'янської державності.
3. Розквіт і занепад Київської Русі.
4. Галицько-Волинська держава та її роль в успадкуванні та продовженні української державності.

Семінарське заняття № 2 до теми 1.3.

Зародження української державності. Державність східних слов'ян. Київська Русь. Галицько-Волинська держава

Питання для обговорення:

1. Докиївська слов'янська державність: дискусійність концепцій.

2. Союз слов'янських племен «Антське царство» – перше державне утворення прямих предків українського народу. Київська Русь – держава східних слов'ян.

3. Формування київської слов'янської державності.

4. Теорії походження та зародження української державності.

5. Чому росіяни – не слов'яни?

6. Розквіт і занепад Київської Русі.

7. Утворення та розвиток Галицько-Волинської держави.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.3.

1. У чому суть нової концепції докиївської руської державності.

2. Охарактеризуйте процес формування державності у східних слов'ян. На які етапи його можна умовно поділити?

3. Якими факторами був зумовлений процес виникнення Давньоруської держави?

4. Зробіть порівняльний аналіз правового становища панівних верств суспільства держави Київська Русь.

5. Здійсніть загальну характеристику державного устрою Київської Русі.

6. Складіть схему організації влади й управління Давньоруської держави.

7. Розкрийте основний зміст реформ князів Володимира та Ярослава.

8. Перерахуйте причини політичної роздробленості Київської Русі.

9. Охарактеризуйте нові риси організації та формування влади, що з'явилась у Галицько-Волинській державі.

10. Надайте характеристику діяльності князів Романа Мстиславовича та Данила Галицького.

Література: 6, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 22, 29, 32, 36, 43, 51, 53, 59, 73.

ТЕМА 1.4. Культура княжої доби (IX–XIV ст.)

Анотація до лекції 1.4.

Зростання й зміцнення держави Київська Русь вело до розвитку єдиної загальнонаціональної культури. Культура Київської держави – яскраве та багатогранне явище, що стало наслідком тривалого процесу внутрішнього розвитку східнослов'янського суспільства. Роль і вплив запровадження християнства на розвиток культури на Русі. Розвиток писемності, освіти та літератури. Розвиток книжної справи, наукових знань і мистецтва Київської Русі. Розвиток архітектури та монументально-декоративного живопису. Музичне мистецтво й ідейно-художня цілісність музики та пісні.

Культурна ситуація в Галицько-Волинській державі. Містобудування та архітектурні традиції західноукраїнських земель. Розвиток освіти та науки на західноукраїнських землях.

План

1. Історичні умови розвитку культури доби Київської Русі.

2. Запровадження християнства на Русі та його роль у розвитку культури.
3. Розвиток книжної справи, наукових знань і мистецтва Київської Русі.
4. Містобудування та архітектурні традиції Галицько-Волинської держави.
5. Розвиток освіти та літератури на західноукраїнських землях.
6. Живопис та декоративно-прикладне мистецтво

Семінарське заняття № 3 до теми 1.4. Культура княжої доби (IX–XIV ст.)

Питання для обговорення:

1. Соціально-історичні умови становлення та розвитку культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.
2. Вплив запровадження християнства на процеси розвитку культури Київської Русі?
3. Розвиток писемності, освіти, літератури.
4. Містобудування та архітектура. Пам'ятки давньоруської архітектури, які збереглися до наших днів?
5. Особливості галицької архітектури.
6. Значення культури Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.4.

1. Надайте загальну характеристику розвитку культури Княжої доби.
2. Культура яких середньовічних країн мала значний вплив на давньоруську культуру?
3. Який вплив справило християнство на процеси розвитку культури Київської Русі?
4. Охарактеризуйте розвиток освіти в Княжу добу.
5. Які пам'ятки архітектури збереглися в Україні від часів Київської Русі?
6. Охарактеризуйте основні жанри образотворчого мистецтва.
7. Які ви знаєте основні осередки культури в Галицько-Волинській державі?
8. Які стилі й тенденції склалися в архітектурі та живописі Галицько-Волинської держави?

Література: 9, 13, 15, 18, 19, 21, 48, 49, 53, 64, 73.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульна контрольна робота (письмова)

Варіант 1.

1. Поняття етнос, народність, народ, нація, країна, держава.
2. Вплив культури кочових племен та античних міст-полісів Північного Причорномор'я на українську культуру.
3. Союз слов'янських племен «Антське царство» – перше державне утворення прямих предків українського народу.
4. Надати загальну характеристику розвитку культури Княжої доби.

Варіант 2.

1. Назвіть та охарактеризуйте культурно-історичні епохи.
2. Надайте характеристику культури скіфсько-сарматської доби.
3. Теорії походження та зародження української державності. Чому росіяни – не слов'яни?
4. Запровадження християнства на Русі та його роль у розвитку культури.

Варіант 3.

1. Періодизація історії української державності та культури.
2. Докиївська слов'янська державність: дискусійність концепцій.
3. Галицько-Волинська держава та її роль в успадкуванні та продовженні української державності.
15. Особливості містобудування та архітектурні традиції Галицько-Волинської держави.

Варіант 4.

1. Охарактеризуйте трипільську культуру.
2. Охарактеризуйте культуру східних слов'ян.
3. Розквіт Київської державності та причини її занепаду.
4. Розвиток освіти та літератури на західноукраїнських землях.

МОДУЛЬ 2. УКРАЇНЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ТА КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДОБИ (КІНЕЦЬ XIV – ПОЧАТОК XVIII СТ.)

ТЕМА 2.1. Українська державність литовсько-польської доби

Анотація до лекції 2.1.

Приєднання руських земель до Литовського князівства і утворення держави – Велике князівство Литовсько-Руське і Жемайтійське. Характер і особливості литовсько-руської державності. Польська експансія на українські землі. Кревська унія та Велике князівство руське. Кримсько-татарські набіги на українські землі та піднесення московського царства. Люблінська унія й утворення Речі Посполитої.

Колонізація Польщею українських земель, опольщення і католизація українців, Берестейська унія.

План

1. Утворення та особливості розвитку Литовсько-руської держави.
2. Польська експансія на українські землі (наприкінці XIV – середини XVI ст.).
3. Становище українських земель у складі Речі Посполитої.
4. Напади Кримської Орди на українські землі.
5. Піднесення Московського царства та його загарбницькі війни.
6. Люблінська унія та Берестейська церковна унія.

Семінарське заняття № 4 до теми 2.1.

Українська державність у складі Великого Литовсько-Руського князівства та Речі Посполитої (XIV–XVII ст.)

Питання для обговорення:

1. Соціально – історичні умови входження українських земель до складу Великого князівства Литовського і Руського.
2. Спільна боротьба проти татарського поневолення. Синьоводська битва.
3. Піднесення Московського царства та його експансія на литовсько-руські землі.
4. Кримсько-татарські набіги на руські землі.
5. Люблінська унія та її наслідки для українського народу.
6. Окатоличення українців і Берестейська унія.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

1. Охарактеризуйте соціально-політичну ситуацію на українських землях в середині XIV ст.
  2. Визначте передумови утворення Литовсько-руської держави.
  3. У чому «таємниця» успіху литовської займанщини?
  4. Викладіть у хронологічному порядку перебіг спільної боротьби литовців і українців проти монголо-татар.
  5. Обґрунтуйте історичне значення Синьоводської битви.
  6. Кревська унія: суть, мета і значення угоди.
  7. Державний устрій Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського.
  8. У чому проявилася польська експансія на українські землі (наприкінці XIV – середині XVI ст.)?
  9. Причини і наслідки кримськотатарських набігів на українські землі.
  10. Зміцнення Московського царства та його експансіоністська політика щодо руських земель.
  11. Люблінська унія та її наслідки для українського народу.
  12. У чому суть і значення Берестейської церковної унії?
- Література:* 8, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 22, 23, 36, 51, 59.

ТЕМА 2.2. Українська культура в XIV – першій половині XVII ст.

Анотація до лекції 2.2.

Особливості соціокультурного розвитку українських земель у литовсько-польський, період, Європейські культурні впливи на розвиток української культури. Освіта й книгодрукування в XIV–XVII століттях. Острозька школа та Києво-могилянський колегіум. Західноруські літописи, мемуари та хроніки як історіографічні джерела литовсько-польської доби. Розвиток української полемічної літератури. Український стиль в архітектурі, мистецтво іконостасу. Розвиток музичного мистецтва. Особливості українського театрального мистецтва.

План

1. Соціально-політична та культурна ситуація в литовсько-польську добу.
2. Освіта і книгодрукування в XIV–XVII ст.
3. Розвиток літератури.
4. Мистецькі здобутки українського Ренесансу.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

1. Яке значення Великого князівства Литовського в розвитку освіти й культури України?
2. Покажіть роль Церкви в розвитку української освіти XIV–XVII ст.
3. Європейські впливи на розвиток української культури.
4. Розкрийте роль братств у національно-культурному відродженні України.
5. У чому полягає вплив виникнення друкарської справи в Україні на розвиток освіти, українського письменства та культури в цілому?
6. Яке значення мала Острозька школа для української культури?
7. Охарактеризуйте внесок Петра Могили в розвиток української культури.
8. Які обставини об'єктивного і суб'єктивного характеру забезпечили унікальну роль Києво-Могилянської академії в історії української культури?
9. Визначте особливості розвитку української музичної культури та театрального мистецтва.
10. Розкрийте причини розвитку полемічної літератури, перелічити відомих полемістів цієї доби.
11. Наведіть імена видатних архітекторів, малярів і скульпторів України кінця XVI – початку XVII ст.

Література: 9, 13, 15, 18, 19, 21, 23, 43, 48, 49, 60, 64.

ТЕМА 2.3. Козацько-гетьманська державність

Анотація до лекції 2.3.

Генеza та еволюція українського козацтва. Запорізька Січ. Військова організація та воєнне мистецтво українського козацтва. Державна ідея за козацької доби. Політична система та інституційна модель Української козацької держави: специфіка українського козацького державотворення; генеральна та старшинська ради; інститут гетьманства та генеральної старшини; центральні органи виконавчої та судової влади; полково-сотенний устрій Гетьманату. Міжнародні відносини та дипломатія: українське козацтво у міжнародних відносинах XVI–XVII ст.; становлення дипломатичної служби Української держави; мета й основні напрями зовнішньої політики уряду Б. Хмельницького; особливості зовнішньої політики Гетьманщини; міжнародні відносини та дипломатія Українського Гетьманату після завершення Національної революції. Ліквідації російським царизмом Запорізької Січі та Гетьманщини.

План

1. Зародження українського козацтва.
2. Запорізька Січ.
3. Козацька держава Богдана Хмельницького.
4. Автономна козацька держава – Гетьманщина.
5. Руйнування Запорізької Січі. Ліквідація Гетьманщини.

***Семінарське заняття № 5 до теми 2.3.
Козацько-гетьманська державність***

Питання для обговорення:

1. Соціально-історичні умови виникнення Запорізького козацтва.
2. Причини та перебіг національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького.
3. Створення та територіально-адміністративний устрій козацької держави Богдана Хмельницького.
4. Переяславська угода: міфи і реальність.
5. Доба Руїни. Поділ України.
6. Державний устрій Гетьманщини.
7. Північна війна і виступ Мазепи.
8. Ліквідація Гетьманщини.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

1. Проаналізуйте причини виникнення українського козацтва, його соціальну базу та характерні риси способу життя.
2. Охарактеризуйте суспільну організацію та соціально-правове становище козацтва.
3. Поясніть, у чому полягає унікальність козацтва як соціального явища.
4. Розкрийте роль козацтва в обороні християнства й захисті українського народу від нападів кримських татар і турків.
5. Зробіть порівняльний аналіз соціально-правового становища реєстрових і нереєстрових козаків.
6. Охарактеризуйте військово-адміністративний устрій Запорозької Січі, звичаєво-правові засади формування органів влади й управління.
7. Розкрийте призначення та повноваження загальної військової ради, кошового отамана, січової старшини, курінних отаманів, паланкових полковників й інших посадових осіб Січі.
8. Зробіть висновки щодо політичного змісту, форми та характеру політичного режиму Запорозької Січі.
9. Охарактеризуйте судову систему, що склалася в Запорозькій Січі.
10. З'ясуйте особливості козацького звичаєвого права.

Література: 6, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 24, 34, 36, 39, 42, 63, 66, 67, 70, 74.

ТЕМА 2.4. Українська культура часів козацько-гетьманської держави (середина XVII – кінець XVIII ст.)

Анотація до лекції 2.4.

Козацтво як провідна верства новоствореної держави – визначальний чинник розвитку культури й мистецтва. Стиль українського бароко як універсального художнього напрямку в усіх видах мистецтва – поетичному, образотворчому, музичному, театральному та в архітектурі. Внесок гетьмана Івана Мазепи в культове будівництво. Розвиток освіти і книгодрукування в козацьку добу. Козацькі літописи як джерело вивчення культури козацтва. Специфіка українського бароко в літературі, музиці, театрі. Розвиток архітектури козацької доби на західноукраїнських землях. Особливості західноукраїнського живопису та іконопису.

План

1. Умови та тенденції розвитку української культури козацької доби.
2. Бароко в архітектурі та мистецтві.
3. Козацькі літописи як джерело вивчення культури козацтва.
4. Розвиток освіти та книгодрукування.
4. Специфіка українського бароко в літературі, музиці, театрі.
5. Козацькі літописи та їх особливі ознаки.
6. Освіта і книговидання на західноукраїнських землях у козацьку добу

Семінарське заняття № 6 до теми 2.4. Українська культура козацької доби

Питання для обговорення:

1. Умови розвитку української культури козацької доби.
2. Особливості національного українського бароко в архітектурі.
3. Особливості архітектури західноукраїнських земель.
4. Бароковий живопис та іконопис.
5. Розвиток освіти і книгодрукування.
6. Специфіка українського бароко в літературі, музиці, театрі.
7. Козацькі літописи як джерело вивчення культури козацтва.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.4.

1. Надайте загальну характеристику тенденцій розвитку української культури козацької доби.
2. Сформулюйте вашу думку про роль українського козацтва у формуванні української національної ідентичності.
3. Назвіть характерні ознаки самобутньої української барокової художньо-мистецької культури.

4. Які особливості стилю бароко? Які ви знаєте українські пам'ятки архітектури, побудовані в стилі бароко?
  5. Яких видатних українських архітекторів XVII–XVIII ст. ви знаєте?
  6. Що визначало національну своєрідність козацьких храмів XVII ст.?
  7. Визначте особливості козацької педагогіки.
  8. Назвіть особливості козацьких літописів.
  9. Охарактеризуйте народно-побутову козацьку культуру.
  10. Якою була культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії?
  11. Яке вчення лежало в основі філософських поглядів Г.С. Сковороди?
  12. Який внесок зробив І. Мазепа в українську культуру?
  13. Яких видатних українських композиторів XVIII ст. ви знаєте?
- Література:* 9, 13, 16, 18, 19, 21, 23, 28, 60, 63, 64, 70, 71, 74.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Модульна контрольна робота (письмова)

Варіант 1.

1. Утворення та особливості розвитку Литовсько-руської держави.
2. Соціально-політична і культурна ситуація в литовсько-польську добу.
3. Зародження українського козацтва. Запорізька Січ.
4. Український козацький бароко в архітектурі та мистецтві.

Варіант 2.

1. Польська експансія на українські землі (наприкінці XIV – середини XVI ст.).
2. Освіта і книгодрукування в литовсько-польську добу.
3. Українська козацька держава Богдана Хмельницького.
4. Козацькі літописи як джерело вивчення культури козацтва.

Варіант 3.

1. Люблінська унія.
2. Розвиток полемічної літератури в литовсько-польську добу.
3. Поділ України і боротьба за державність у період Руїни та Гетьманщини.
4. Розвиток освіти та книгодрукування в козацьку добу.

Варіант 4.

1. Берестейська церковна унія.
2. Мистецькі здобутки українського Ренесансу.
3. Умови та тенденції розвитку української культури козацької доби.
4. Специфіка українського бароко в літературі, музиці, театрі.

МОДУЛЬ 3. ВІДРОДЖЕННЯ ІДЕЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ В ЧАСИ ПЕРЕБУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЙ (КІНЕЦЬ XVIII – ПЕРША ЧВЕРТЬ XX СТ.)

ТЕМА 3.1. Відродження ідеї української державності в умовах

імперського поневолення (кінець XVIII – початок XX ст.)

Анотація до лекції 3.1.

Поділ українських земель між Російською та Австрійською імперіями. Тотальний політичний, соціальний і економічний гніт українців у Російській імперії. Національне пробудження на західноукраїнських землях. Піднесення національного руху під впливом відродження пам'яті про козацтво, європейських революційних рухів, «декабристського та польського повстань проти російського самодержавства, «весни народів» 1848–1849 рр. тощо. Літературно-просвітницький характер українського відродження. Перша таємна організація Кирило-Мефодіївське братство. Громадівський рух другої половини XIX ст. Політизація національного руху. Революційна українська партія.

Національне пробудження на західноукраїнських землях. Руська трійця. Головна руська рада. Західноукраїнські політичні партії. Ставлення українських політичних сил до світової війни.

План

1. Українські землі у складі Російської імперії.
2. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії.
3. Українське відродження і піднесення національного руху на українських землях у складі Російської імперії.
4. Національне пробудження на західноукраїнських землях.
5. Українські землі в роки Першої світової війни.

Семінарське заняття № 7 до теми 3.1.

Відродження ідеї української державності в умовах імперського поневолення (кінець XVIII – початок XX ст.)

Питання для обговорення:

1. Соціально-політичне й економічне становище українських земель у складі Російської імперії.
2. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорської імперії.
3. Відродження національної свідомості на Наддніпрянщині. Кирило-Мефодіївське товариство..
4. Національне відродження на західно-українських землях. Вплив подій революції 1848 р.
5. Активізація революційно-визвольної боротьби на зламі століть.
6. Україна доби революції 1905–1907 рр.
7. Українські політичні сили і Перша світова війна.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

1. Надайте загальну характеристику стану українських земель у складі Російської імперії.

2. Наведіть відмінності соціально-політичного становища українців у складі Австро-Угорської імперії від Російської імперії.

3. Назвіть фактори, які сприяли українському відродженню і піднесенню національного руху на українських землях у складі Російської імперії в першій половині XIX ст.

4. Кирило-Мефодіївське братство: його мета, ідеологія, програмові документи, учасники та значення.

5. Політизація українського руху, Братство тарасівців, Революційна українська партія (РУП).

6. Національне пробудження на західноукраїнських землях.

7. Революційні події на Україні в ході революції 1905–1907 рр.

8. Позиції українських політичних сил щодо Першої світової війни.

9. Загострення політичної боротьби і самостійницьких тенденцій у ході світової війни.

Література: 6, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 24, 35, 36, 37, 43, 52.

ТЕМА 3.2. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)

Анотація до лекції 3.2.

Сутність українського національно-культурного відродження, його етапи та художні стилі (бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм). Дворянський період національно-культурного відродження та його культурні здобутки. Розвиток освіти. Образотворче мистецтво: станковий живопис (Василь Тропінін), портретний, історичний та пейзажний (Капітон Павлов, Аполлон Мокрицький, Тарас Шевченко), монументальний живопис, скульптура громадського звучання (пам'ятники Хмельницькому, Котляревському, Гоголю). Пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Українське літературне сузір'я: Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Іван Нечуй-Левицький, Панас Мирний, Леонід Глібов, Павло Грабовський, Іван Франко, Леся Українка. Розвиток української історичної науки (Микола Костомаров, Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Михайло Грушевський). Зародження українського професійного театру (Марко Кропивницький, Микола Садовський, Михайло Старицький, Іван Карпенко-Карий).

Ідеологія українського слов'янського відродження Кирило-Мефодіївського братства. Культурницька діяльність українських громад.

Розвиток національного музичного мистецтва (кобзарське мистецтво, національна опера, композиторська школа М. Лисенка, хорова творчість Корила Стеценка і Миколи Леонтовича)

Особливості розвитку української культури в західноукраїнських землях: музичне мистецтво, живопис, скульптура, театр.

План

1. Генеза українського національно-культурного відродження.

2. Дворянський період національно-культурного відродження та його культурні здобутки.
3. Українська культура другої половини ХІХ століття.
4. Особливості розвитку української культури в західноукраїнських землях.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

1. Надайте загальне тлумачення суті терміну «українське національно-культурне відродження» цього періоду.
2. Яким було становище української освіти у складі Російської та Австро-Угорської імперій у ХІХ ст. – на початку ХХ ст.?
3. Що таке класицизм в архітектурі й образотворчому мистецтві? Назвіть представників цієї течії в українській культурі.
4. Розкажіть про романтичний стиль в українській літературі. Які письменники та поети представляли цей стиль в українській літературі?
5. Охарактеризуйте вплив громадівського руху на розвиток літератури в Україні.
6. Назвіть представників реалізму в українській літературі.
7. Охарактеризуйте стан розвитку музичної культури та театру в Україні.
8. Назвіть діячів українського театру ХІХ ст.
9. Охарактеризуйте здобутки української суспільної думки ХІХ ст.
10. Як вплинула революція 1905–1907 рр. в Росії на піднесення національно-культурного життя України.
11. Які нові течії з'явилися в архітектурі та живописі України на початку ХХ ст.
12. У чому полягають особливості національно-культурного відродження в західноукраїнських землях?

Література: 7, 9, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 23, 28, 43, 44, 49, 50, 62, 64.

ТЕМА 3.3. Національно-визвольний рух і державотворчі процеси 1917–1921 рр.

Анотація до лекції 3.3.

Активізація громадсько-політичного життя в Україні під час Першої світової війни. Створення Української Центральної ради, як широкопредставницького провідного громадського органу для організації боротьби за інтереси українців. Український військовий рух. Універсали Центральної ради. Проголошення Української Народної республіки. Проголошення більшовицької соціалістичної республіки у Харкові. Перша українсько-більшовицька війна. Проголошення державної самостійності України. Укладення Берестейського мирного договору з Німеччиною і Австро-Угорщиною. Звільнення України від більшовиків.

Україна доби Гетьманату Павла Скоропадського. Попрання демократичних здобутків Центральної ради, повернення монархічних методів правління та відмова від самостійності. Протигетьманське повстання. Прихід до влади

Директорії УНР. Західноукраїнська Народна республіка. Війна ЗУНР з Польщею. Акт Злуки із Західноукраїнською Народною республікою. Друга більшовицько-українська війна. Війна з денікінцями. Перший Зимовий похід армії УНР.

Варшавський договір із Польщею і похід на Київ 1920 року. Перехід армії УНР на інтернування на територію Польщі, а уряд у вигнання. Спроба звільнення України. Другий Зимовий похід. Кінець визвольних змагань.

План

1. Українська Народна Республіка доби Центральної Ради.
2. Українська держава доби гетьманату П. Скоропадського..
3. Західноукраїнська Народна Республіка. Проголошення Соборності України.
4. Українська Народна Республіка періоду Директорії УНР.

Семінарське заняття № 8 до теми 3.3.

Національно-визвольний рух і державотворчі процеси 1917–1921 рр.

Питання для обговорення:

1. Українська Народна Республіка доби Центральної Ради. Основні риси державного устрою.
2. Українська держава доби гетьманату П. Скоропадського. Причини падіння Гетьманату.
3. Західноукраїнська Народна Республіка: внутрішня політика та зовнішні орієнтири.
4. Проголошення Соборності України. Причини нереалізованості.
5. Українська Народна Республіка періоду Директорії УНР

Завдання для самостійної роботи до теми 3.3.

1. З'ясуйте, які заходи на підтримку Центральної Ради сприяли її легітимації як вищого представницького органу українського народу.
2. Охарактеризуйте процес становлення й зміцнення Центральної Ради як вищого владного органу в Україні.
3. Розкрийте основний зміст діяльності Центральної Ради в 1917 р.
4. Дайте характеристику діяльності Центральної Ради із зовнішньої політики та військового будівництва.
5. Причини здійснення державного перевороту гетьманом Скоропадським.
6. Складіть схему центральних органів влади й управління Української держави часів Скоропадського. Розкрийте повноваження цих органів.
7. Розкрийте успіхи гетьманського уряду в законодавчому забезпеченні культури й освіти.
8. В яких умовах відбувся прихід до влади Директорії УНР? Поясніть, які погляди існували спочатку в Директорії щодо перспектив державного будівництва.

9. Охарактеризуйте склад, повноваження та порядок діяльності уряду Директорії – Ради Народних Міністрів.

10. Розкрийте історичне значення рішення про об'єднання Західної Української Народної Республіки з Наддніпрянською Народною Республікою.

11. Діяльність уряду УНР в екзилі: значення, історичний досвід і уроки.

Література: 1, 2, 5, 6, 10, 11, 12, 17, 20, 26, 27, 30, 36, 37, 38, 42, 43, 44, 65.

ТЕМА 3.4. Розвиток української культури в період визвольних змагань (1917–1921 рр.)

Анотація до лекції 3.4.

Світоглядною та культурно-естетичною реакцією на ці події був модернізм. Культурний рух періоду Центральної Ради. Підтримка Української Центральної ради розвитку української освіти та культури, видавничої справи, театрального життя. Заснування Української Академії мистецтв.

Розвиток української культури періоду Гетьманату Павла Скоропадського. В освіті тривав процес формування україномовних навчальних закладів, створені Київський народний і Кам'янець-Подільський університети, засновано академію наук, створено перший український національний хор у Києві, Державну капелу бандуристів Гната Хоткевича, Державний симфонічний оркестр ім. Миколи Лисенка, започатковано Державний український архів, засновано національну Галерею мистецтв, Український історичний музей і Українську національну бібліотеку.

Соціокультурна ситуація в часи Директорії. Незважаючи на несприятливі умови, сумлінно працювали Міністром освіти Іван Огієнко, а Міністром мистецтв – Дмитро Антонович. Важливою подією культурного життя за доби Директорії стало створення Української республіканської капели Олександра Кошиця. Великий внесок зробили в архітектуру В. Городецький, у графіку – Г. Нарбут, у живопис – О. Мурашко.

План

1. Історичні умови розвитку культури початку ХХ століття.
2. Культурний рух періоду Центральної Ради.
3. Розвиток української культури періоду Гетьманату Павла Скоропадського.
4. Соціокультурна ситуація в часи Директорії.

Семінарське заняття № 9 до теми 3.4.

Розвиток української культури в період визвольних змагань 1917–1921 років

Питання для обговорення:

1. Історичні умови розвитку культури початку ХХ століття.
2. Культурний рух періоду Центральної Ради.
3. Розвиток української культури періоду Гетьманату Павла Скоропадського.
4. Соціокультурна ситуація в часи Директорії Української Народної Республіки.
5. Розвиток культури на західноукраїнських землях періоду ЗУНР.
6. Значення культурного розвитку доби визвольних змагань 1917–1921 рр.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.4.

1. Охарактеризуйте соціокультурну ситуацію в окреслений період.

2. Поясніть новітні тенденції та національна самобутність розвитку культури і мистецтва періоду визвольних змагань 1917–1921 рр.
  3. Дайте характеристику культурницької діяльності І. Огієнка.
  4. Охарактеризуйте основні стилі та напрями літератури і мистецтва в Україні в зазначений період.
  5. Назвіть видатних вчених цього періоду.
  6. Проаналізуйте політику П. Скоропадського у сфері культури.
  7. Назвіть видатних митців періоду Директорії УНР.
  8. Охарактеризуйте творчість художника Григорія Нарбута.
  9. Чим відомий художник Олександр Мурашко?
- Література:* 3, 4, 7, 9, 13, 15, 16, 19, 21, 23, 28, 44, 49, 56, 62, 64.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Модульна контрольна робота (письмова)

Варіант 1.

1. Соціально-політичний стан українських земель у складі Російської імперії наприкінці XVIII –XIX ст.
2. Охарактеризуйте дворянський період національно-культурного відродження та його культурні здобутки.
3. Охарактеризуйте державний устрій Української Народної Республіки доби Центральної Ради.
4. Розвиток української культури періоду Гетьманату Павла Скоропадського.

Варіант 2.

1. Соціально-політичний стан західноукраїнських земель у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії.
2. Охарактеризуйте поняття і надайте періодизацію українського національно-культурного відродження XIX ст.
3. Історичні умови розвитку української культури початку XX століття.
4. Українська Народна Республіка періоду Директорії УНР.

Варіант 3.

1. Основні етапи українського відродження та піднесення національного руху на українських землях у складі Російської імперії в XIX ст.
2. Особливості розвитку української культури в західноукраїнських землях у XIX ст.
3. Українська держава доби гетьманату П. Скоропадського.
4. Культурний рух періоду Української Центральної Ради.

Варіант 4.

1. Національне пробудження на західноукраїнських землях першої половини XIX ст.
2. Розвиток української культури в умовах Російської імперії у другій половині XIX століття.
3. Західноукраїнська Народна Республіка. Проголошення Соборності України.
4. Соціокультурна ситуація в часи Директорії.

МОДУЛЬ 4. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА 30–80-х РОКІВ ХХ СТ. ТА ДОБИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

ТЕМА 4.1. Боротьба за державну самостійність в умовах радянського поневолення (30–80 роки ХХ ст.)

Анотація до лекції 4.1.

Колонізаторська політика більшовиків в Україні. Терор голодом 1921–1923 рр. Утвердження більшовицької тоталітарної політичної системи. Наступ на українську інтелігенцію. Політичні репресії проти освітян, українських письменників, компартії більшовиків України, урядовців УРСР тощо. Умиротворення українського селянства голодомором – геноцидом українського народу.

Особливості українських земель у складі Польщі, Буковини в складі Румунії та Закарпаття у складі Чехословаччини. Створення Організації Українських націоналістів. Проголошення незалежності Карпатської України – першої української жертви Другої світової війни.

Українці в німецько-радянській війні. Сподівання на здобуття державності. Проголошення Акту відновлення державності України у Львові та створення Української Національної ради в Києві. Створення Української повстанської армії та її боротьба за Україну проти німців і проти радянської влади.

Колоніальний стан повоєнної України. Голод 1946–1947 рр. Тоталітарна репресивна система сталінського режиму 1940–1950-х років. Хрущовська відлига – спроба демократизації радянського суспільства та її згорання і посилення централізації у 1970–80 рр. Дисидентський рух. Рух «шестидесятників». Українська Гельсінська спілка. Процес горбачовської перебудови. Національно-визвольний рух в Україні кінця 1980-х – початку 1990-х років.

План

1. Україна в умовах більшовицького тоталітарного режиму 20–30-х рр.
2. Українська державність на західноукраїнських землях у 20–30-х рр.
3. Боротьба за українську державність у роки Другої світової війни.
4. Післявоєнний період.
5. «Хрущовська відлига». Дисидентський рух. Українська Гельсінська спілка.
6. Національно-визвольний рух на рубежі 80–90-х років.

Семінарське заняття № 10 до теми 4.1.

Боротьба за державну самостійність в умовах радянського поневолення (20–80-ті роки ХХ ст.)

Питання для обговорення:

1. Україна в умовах більшовицького тоталітарного режиму (20–30-ті рр.).
2. Українська державність на західноукраїнських землях у 20–30-х рр.

3. Боротьба за українську державність у роки Другої світової війни.
4. Дисидентський рух у боротьбі за незалежність України.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

1. Визначте етапи становлення партійно-державних владних структур на українських землях.
2. Проаналізуйте сутність і значення НЕПу.
3. Дайте розгорнуту характеристику політиці «воєнного комунізму».
4. Розкрийте сутність більшовицької політики «коренізація».
5. Чому ми називаємо голодомори в Україні геноцидом проти українського народу.
6. Опишіть політику польського уряду щодо Західної України.
7. Окресліть події, пов'язані з виникненням Карпатської України.
8. Коли і в який спосіб відбулося входження Західної України до складу СРСР?
9. Охарактеризуйте роль і значення діяльності ОУН-УПА.
10. Підготуйте реферати з тем: життєдіяльність С. Бандери, Р. Шухевича, Т. Бульби-Боровець, А. Шептицького.
11. Охарактеризуйте рух «шістдесятників».
12. Дайте визначення поняттю «дисидент», назвіть причини появи дисидентського руху в УРСР.
13. Окресліть завдання, які ставила перед собою Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод?
14. Дайте розгорнуту характеристику періоду «Хрущовської «відлиги».
15. Підготуйте реферати на теми: «Діяльність І. Дзюби, І. Драча, Л. Костенко, В. Симоненка, В. Стуса, В. Чорновола».

Література: 6, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 20, 25, 30, 31, 33, 37, 38, 42, 55, 58, 61, 68.

ТЕМА 4.2. Українська культура 30–80-х років ХХ ст.

Анотація до лекції 4.2.

Більшовицька «українізація» як провокація радянського режиму на виявлення всього українського з метою подальшої розправи. «Розстріляне відродження» – цілеспрямоване нищення тоталітарним сталінським режимом духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 1930-х років, цвіту української нації. Репресії творчих мистецьких організацій, письменників, художників, музикантів, кобзарів, бандуристів, священнослужителів, пам'яток церковної архітектури тощо.

У роки радянсько-німецької війни – цинічне навернення до української героїко-патріотичної тематики в літературі, кіномистецтві та до українських історичних постатей.

Культурно-мистецький доробок митців – прихильників ОУН та УПА (Ю. Липа, Б. Бора, М. Вереса, О. Киянки, І. Багряного).

Культура повоєнного періоду як ланка тоталітарної машини. Повернення до політики заборон, переслідувань і репресій, деформацій у мовній сфері.

Нав'язування теми подвигу у війні і воєнно-патріотичних проблем. Нищення культурної спадщини за ідеологічними й національними ознаками (твори українських митців, портрети українських політичних діячів, січових стрільців, діячів церкви тощо).

Строкатість культурної політики доби Хрущова: з одного боку, реабілітація репресованих діячів культури і мистецтва, а з іншого – переслідування українських митців, дисидентів і «шістдесятників».

План

1. Особливості культурного будівництва в умовах тоталітаризму.
2. Українська культура в роки радянсько-німецької війни.
3. Здобутки та втрати української культури в другій половині 40-х – першій половині 60-х рр.
4. Українська культура другої половини 60–80-х років.

Семінарське заняття № 11 до теми 4.2. Українська культура 20–80 років ХХ століття

Питання для обговорення:

1. Особливості культурного будівництва в умовах тоталітаризму (20–30-ті рр.). «Розстріляне відродження».
2. Українська культура в роки радянсько-німецької війни. Звернення до українського історичного минулого.
3. Здобутки та втрати української культури в другій половині 40-х – першій половині 60-х рр. Посилення боротьби з національними культурними проявами.
4. Українська культура другої половини 60–80-х років. Вплив «хрущовської відлиги», дисидентів та «шістдесятників» на соціокультурну ситуацію в Україні.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.2.

1. Охарактеризуйте сутність більшовицької «українізації» 1924–1927 рр.
2. Розкрийте трагізм «розстріляного відродження» 1930-х років для української культури.
3. Поясніть причини навернення радянського режиму до української героїко-патріотичної тематики в літературі, кіномистецтві та до українських історичних постатей.
4. Надайте характеристику культурно-мистецького доробку митців – прихильників ОУН та УПА.
5. Назвіть здобутки та втрати української культури в другій половині 40-х – першій половині 60-х рр.
6. Охарактеризуйте культуру повоєнного періоду як ланки радянської тоталітарної машини.

7 Які здобутки та втрати української культури в другій половині 40-х – першій половині 60-х рр.?

8. Охарактеризуйте культурну політику доби Хрущова.

9. Дайте розгорнуту характеристику стану української культури другої половини 60–80-х років.

10. Який мав вплив на соціокультурну ситуацію в Україні рух дисидентів і «шістдесятників»?

Література: 3, 4, 7, 9, 10, 18, 19, 21, 25, 30, 55, 56, 57, 58, 64, 72.

ТЕМА 4.3. Розбудова незалежної Української держави

Анотація до лекції 4.3.

Глобальна криза кінця 1980-х років у Радянському Союзі. Процес «горбачовської перебудови» як типова революція «з гори». Активізація студентського, профспілкового, робітничого руху, виступи громадськості за національну незалежність України. Створено низку українських політичних партій, Народний Рух України за перебудову, Товариство української мови, історико-просвітне товариство «Меморіал», екологічне об'єднання «Зелений світ», Студентське Братство, Спілку незалежної української молоді (СНУМ), Товариство Лева, Демократичну спілку студентів, Українську студентську спілку та ін.

Спроба державного перевороту, організація Державного комітету з надзвичайних ситуацій (ГКЧП). Проголошення Акту про державну незалежність України. Складність і суперечливість процесу розбудови української державності. Формування законодавчої бази, розбудова Збройних сил України, складність міжнародних відносин, особливо з Росією, втручання Росії у внутрішні справи України, створення конфліктних ситуацій навколо Чорноморського флоту і Криму тощо. Помаранчева революція 2004 р. та втрата її здобутків. Загострення євроінтеграційних процесів і Революція Гідності. Анексія Росією Криму, розв'язання війни на Донбасі та триваюча повномасштабна війна з Росією 2022 р.

План

1. Національно-визвольний рух на рубежі 80–90-х років. Проголошення Незалежності України.
2. Помаранчева революція 2004 року.
3. Революція Гідності – боротьба за європейський вибір.
4. Україна на сучасному етапі державотворення. Російсько-українська війна.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.3.

1. Дайте розгорнуту інформацію щодо діяльності Народного руху України.
2. Вкажіть зміст Декларації про Державний суверенітет України (16 липня 1990 р.)
3. Які питання були винесені на референдум 1 грудня 1991 р.?
4. Назвіть державні символи України.
5. Створення і реорганізація органів влади незалежної Української держави.

6. Проаналізуйте внесок української діаспори в становлення незалежності України.

7. Охарактеризуйте зовнішню політику незалежної України, її міжнародні зв'язки.

8. Проаналізуйте причини революційних подій незалежної України.

9. Помаранчева революція: причини і наслідки.

10. Назвіть причини та етапи розвитку революції Гідності.

11. Характер та політично-правові наслідки анексії Криму.

12. Охарактеризуйте причин та події російсько-української війни.

Література: 6, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 31, 37, 42, 54.

ТЕМА 4.4. Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності

Анотація до лекції 4.4.

Умови й можливості розвитку національної культури в незалежній Україні. Формування законодавчої бази щодо розвитку культури. Розвиток освіти, проблеми і перспективи її реформування. Українська література в пошуках власного шляху і стилю. Демократичність – найважливіша риса сучасної української культури.

Посилення інтересу до джерел народного національного мистецтва. Розвиток образотворчого мистецтва (Іван Марчук, Федір Гуменюк, Андрій Чебикін, Олександр Ройтбурд, Василь Цаголов, Андрій Криволап, Євгенія Гапчинська та ін.).

Театральне мистецтво (Роман Віктюк, Андрій Жолдак, Богдан Ступка, Ада Роговцева, Анатолій Хостікоєв та ін.). Новаторська діяльність Івано-Франківського національного музично-драматичного театру ім. Івана Франка.

Історична тематика вітчизняного кінематографа (О. Янчука – драма «Нескорений», Ю. Ілленка – «Молитва за гетьмана Мазепу», В. Савельєва – «Таємниця Чингізхана», М. Мащенко – «Богдан-Зіновій Хмельницький», Олеся Саніна – «Поводир, або Квіти мають очі».

Суперечливі тенденції розвитку музичного мистецтва: прагнення досягнути історичний шлях українського народу і популярна музика від фолку до acid джазу.

В архітектурі: проблема гармонійного поєднання нової архітектури й історико-архітектурного середовища.

Культурно-мистецька творчість української діаспори.

План

1. Умови та тенденції розвитку національної культури в незалежній Україні.

2. Розвиток освіти та літератури.

3. Розвиток культури та мистецтва в Україні.

4. Культурна творчість української діаспори

**Семінарське заняття № 12 до теми 4.4.
Культура України в умовах державної незалежності**

Питання для обговорення:

1. Соціальні умови становлення сучасної культури в Україні.
2. Розвиток освіти.
3. Літературний процес у сучасній Україні.
4. Розвиток культури та мистецтва в Україні.
5. Сучасне українське кіно та театральне мистецтво.
6. Сучасна музична культура України.
7. Культурна творчість української діаспори

Завдання для самостійної роботи до теми 4.4.

1. Дайте характеристику новій соціально-культурній ситуації в Україні в сучасних умовах.
  2. Охарактеризуйте розвиток освіти на сучасному етапі.
  3. Висловіть вашу думку стосовно ситуації поліконфесійності та її впливу на культурний ландшафт сучасної України.
  4. Визначте роль і місце української «діаспорної» культури в історії української культури. Перелічіть найбільш знакові та впливові постаті цієї культури.
  5. Визначте основні тенденції в сучасному театральному мистецтві.
  6. Проаналізуйте стан і проблеми народного мистецтва на сучасному етапі.
  7. Дайте характеристику розвитку культури національних меншин в Україні.
- Література:* 7, 9, 16, 18, 19, 15, 21, 40, 41, 54, 56, 57, 72.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4

Модульна контрольна робота (письмова)

Варіант 1.

1. Україна в умовах більшовицького тоталітарного режиму 20–30-х років.
2. Українська культура в роки радянсько-німецької війни.
3. Україна на сучасному етапі державотворення. Російсько-українська війна.
4. Розвиток культури і мистецтва в Україні.

Варіант 2.

1. Українська державність на західноукраїнських землях у 20–30-х рр.
2. Українська культура другої половини 60–80-х років.
3. Революція Гідності – боротьба за європейський вибір.
4. Розвиток освіти та літератури на сучасному етапі.

Варіант 3.

1. Особливості культурного будівництва в умовах тоталітаризму 20–30-х рр. XX ст.
2. Здобутки та втрати української культури в другій половині 40-х – першій половині 60-х рр.
3. Помаранчева революція 2004 року.
4. Умови та тенденції розвитку національної культури в незалежній Україні.

Варіант 4.

1. Боротьба за українську державність у роки Другої світової війни.
2. Післявоєнний період. «Хрущовська відлига». Дисидентський рух. Українська Гельсінська спілка.
3. Національно-визвольний рух на рубежі 80–90-х років. Проголошення Незалежності України.
4. Культурна творчість української діаспори.

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ
(за формами контролю)

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			1 модуль	2 модуль	3 модуль	4 модуль
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі	1	4x1=4	4x1=4	4x1=4	4x1=4
2	Участь у семінарських заняттях	3	3x3=9	3x3=9	3x3=9	3x3=9
3	Самостійна робота	1	4x1=4	4x1=4	4x1=4	4x1=4
4	Модульна контрольна робота	3	1x3=3	1x3=3	1x3=3	1x3=3
	Усього за модуль		20	20	20	20
	Екзамен	20				
	Разом 3 дисципліни	20+20+20+20+20 = 100 балів				

5. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

(На основі цих питань формуються екзаменаційні білети (не менше 30 білетів) по 3 питання в кожному)

1. Періодизація історії української державності.
2. Найдавніше державні утворення на території сучасної України.
3. Початки виникнення слов'янських племінних об'єднань. Анти.
4. Етапи становлення держави Київська Русь.
5. Київська Русь за часів правління князів Володимира і Ярослава.
6. Формування Галицько-Волинського князівства.
7. Данило Галицький та його діяльність для зміцнення держави.
8. Українські землі в Литовсько-польську добу.
9. Формування українського козацтва. Утворення Запорозької Січі.
10. «Березневі статті» Б. Хмельницького 1654 р.
11. Формування державних інституцій у ході національно-визвольної війни українського народу 1648–1657 рр.
12. Внутрішня й зовнішня політика гетьмана І. Виговського. Гадяцька угода.
13. Україна за гетьманування І. Мазепи. Його внутрішня й зовнішня політика.
14. Гетьман Пилип Орлик. Конституція П. Орлика.
15. Україна – Гетьманщина періоду К. Розумовського: його вклад у розвиток української державності.
16. Суспільно-політичні рухи та національна думка в Україні у I-й половині XIX ст.
17. Кирило-Мефодійське товариство. Його програмні документи та ідеали.
18. Західноукраїнські землі під владою Австрійської монархії у першій половині XIX ст. Початок національного пробудження в Галичині.
19. Суспільно-політичний розвиток західноукраїнських земель у другій половині XIX ст. Нове піднесення визвольних змагань галицьких українців.
20. Українські землі напередодні Першої світової війни.
21. Українські політичні партії та організації в роки Першої світової війни.
22. Бойовий шлях Українських січових стрільців (УСС).
23. Створення Української Центральної Ради, її політична програма.
24. Соціально-економічна політика Центральної Ради.
25. Українська держава за гетьмана П. Скоропадського.
26. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки, її внутрішня та зовнішня політика.
27. Внутрішня й зовнішня політика Директорії.
28. Акт злуки УНР та ЗУНР (січень 1919 р.).
29. Радянська Україна в умовах більшовицької тоталітарної системи.
30. Голодомор 1932–1933 років в Україні: причини та наслідки.
31. Створення та діяльність ОУН.

32. Проголошення незалежності Карпатської України. Окупація Закарпаття угорськими військами.
33. Початок Другої світової війни. Об'єднання українських земель.
34. Створення та діяльність Української повстанської армії.
35. Рух опору в Україні в роки Другої світової війни.
36. Національно-визвольний рух в Україні в умовах комуністичного тоталітарного режиму (середина 1950-х – початок 1990-х рр.).
37. Дисидентський рух у 1950–1960-ті рр. в Україні.
38. Дисидентський рух у 1970–1980-ті рр. Українська Гельсінська спілка та її діяльність.
39. Державна символіка України та її історичне походження.
40. Україна в умовах незалежності: здобутки і проблеми.
41. Етнополітична ситуація в сучасній Україні.
42. Помаранчева революція, її причини та наслідки.
43. Причини та етапи розвитку революції Гідності.
44. Характер і політично-правові наслідки анексії Криму.
45. Охарактеризуйте причини та події війни на Донбасі 2014–2022 рр.
46. Характер і перебіг широкомасштабної російсько-української війни.
47. Періодизація розвитку української культури.
48. Витоки формування української культури.
49. Трипільська культура: духовна й матеріальна.
50. Релігійні вірування та міфологія давніх слов'ян.
51. Побут і звичаї давніх слов'ян.
52. Християнізація – рушій нових культурних процесів у Київській Русі.
53. Київська Русь – якісно новий етап у розвитку слов'янської культури.
54. Виникнення слов'янської писемності, бібліотек і шкіл Київської Русі.
55. Архітектура доби Київської Русі.
56. Розвиток літератури в Київській Русі. Літописання.
57. Театральне мистецтво, музика, танок доби Київської Русі.
58. Осередки соціального та культурного життя Галицько-Волинського князівства.
59. Розвиток будівельної справи у Галицько-Волинському князівстві.
60. Літописна пам'ятка Галицько-Волинського князівства.
61. Історичні умови розвитку культури Литовсько-польської доби.
62. Братства та їх роль у піднесенні національної культури.
63. Ренесансні ідеї в українській культурі XVI–XVII століть.
64. Розвиток освіти в Україні XVI – першій половині XVII століть.
65. Початки книгодрукування. Видавничі осередки в Україні.
66. Берестейська церковна унія та її історико-культурні наслідки.
67. Острозька академія як освітній і культурний центр.
68. Культурно-просвітницька діяльність Петра Могили.
69. Полемічна література як елемент української ренесансної культури. Іван Вишенський, Христофор Філарет.
70. Архітектура, живопис, скульптура, театральне та музичне мистецтво України XIV – першої половини XVII століть.

71. Скоморохи як явище давньоруської культури (XIII–XVII ст.).
72. Усна народна творчість в українській культурі XVII століття.
73. Козацтво як явище історії та культури.
74. Козацькі літописи Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка, Я. Лизогуба.
75. Церковне зодчество українського козацтва.
76. Український епос XVII–XVIII століть.
77. Українське бароко як нове світовідчуття й мистецтво.
78. Особливості українського бароко в літературі, театрі, музиці.
79. Барокова архітектура України.
80. Києво-Могилянська академія у XVIII столітті. Утворення колегіумів.
81. Діяльність гетьмана І. Мазепи щодо розбудови української культури.
82. Гуманістичний характер творчості Г.С. Сковороди.
83. Музична культура XVIII століття в Україні.
84. Традиційно-побутова культура України середини XVII – кінця XVIII століть.
85. Український дерев'яний храм як історико-мистецький феномен.
86. Вертеп в українській культурі.
87. Українське національно-культурне відродження як феномен. Генезис і періодизація доби українського Відродження XIX століття.
88. Національно-культурне відродження в Галичині, його особливості.
89. Розвиток освіти та науки в першій половині XIX століття. Відкриття перших університетів.
90. Класицизм, романтизм і реалізм в українській культурі XIX століття.
91. Кирило-Мефодіївське товариство та його вплив на розвиток культури в Україні.
92. Т.Г. Шевченко як родоначальник революційно-демократичного напрямку в українській культурі.
93. М.І. Костомаров та П.О. Куліш у розвитку української фольклорно-етнографічної та джерелознавчої науки.
94. Громади 70–80-х років XIX століття та розвиток української культури.
95. Початки нового українського театру (перша половина XIX століття).
96. Українська театральна культура другої половини XIX століття.
97. Аматорський театр другої половини XIX століття.
98. Жанрові особливості українського живопису XIX століття.
99. Українська музична школа XIX століття: С. Гулак-Артемівський, М. Лисенко.
100. Кобзарство як соціально-культурне явище.
101. «Руська трійця» та її діяльність на ниві культури.
102. Діяльність Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка.
103. Л. Українка та І. Франко в українському національно-культурному русі.
104. М.С. Грушевський у національно-культурному розвитку України.
105. Архітектурні пам'ятки XIX століття.
106. Українська культура Східної та Західної України на початку XX століття.
107. Художні течії та напрями в українському мистецтві XX століття.

108. Авангардні напрями в мистецтві ХХ століття.
109. Здобутки української культури доби Центральної Ради.
110. Організації українських художників 1917–1921 рр. Бойчукісти.
111. Українська культура Гетьманської держави (1918 р.).
112. «Українізація» 20-х років ХХ століття як соціокультурний процес.
113. Принципи культурної політики радянської влади в Україні 1921–1939 років.
114. Український театр 20-30-х років ХХ століття. Лесь Курбас.
115. Виникнення та розвиток кіномистецтва в Україні.
116. О. Довженко у розвитку української культури.
117. Суспільно-культурна діяльність М. Хвильового.
118. Монополізація комуністичною владою духовного життя 30-х років ХХ століття.
119. Культурне життя на західноукраїнських землях у 20–30-ті роки ХХ століття.
120. Діяльність товариства «Просвіта» в Західній Україні.
121. Культурне життя в роки Другої світової війни.
122. Українська культура періоду хрущовської «відлиги». Рух «шістдесятників».
123. Тенденції та явища суспільно-культурного розвитку України в роки «застою».
124. Політика русифікації культурного життя України ХХ століття.
125. Українська інтелігенція часів «перебудови».
126. Державна культурна політика незалежної України.
127. Відродження й розвиток української культури в умовах розбудови державності.
128. Розвиток образотворчого мистецтва в незалежній Україні.
129. Музичне мистецтво: стан і перспективи розвитку.
130. Здобутки вітчизняного кіномистецтва.
131. Розвиток сучасної української літератури.
132. Розвиток театрального мистецтва в сучасній Україні.
133. Культурний доробок української діаспори.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА

Відповідь здобувача оцінюється на:

➤ **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:

- здобувач виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
- відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь,

робить власні висновки та узагальнення;

- застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;

- володіє навичками івент-аналізу масових і елітарних практик;

- розуміє можливості сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.

➤ **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:

- здобувач виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;

- відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь,

робить певні узагальнення;

- але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;

- наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.

➤ **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:

- відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;

- наявні неточності у виконанні практичних завдань.

➤ **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою, недостатньо аргументованою:

- є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;

- є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;

- свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;

- не містить посилань на літературу;

- викладена з порушенням логіки подання матеріалу.

- містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок та виправлень;

➤ **Оцінку E (60-63)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою:

- свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;

- викладена з порушенням логіки подання матеріалу.

➤ **Оцінку FX (35-59)** – якщо здобувач не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:

- не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність та поверховість;

- не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.

➤ **Оцінку F (1-34)** – якщо здобувач не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену/заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
74–81	C	
64–73	D	Задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Публікації науково-педагогічного працівника за темою дисципліни:

1. Литвин Сергій. Суд історії. Симон Петлюра і петлюріана. Київ: В-во ім. Олени Теліги, 2001. 640 с.
2. Литвин Сергій. Симон Петлюра у боротьбі за Самостійну Україну. Київ: Смолоскип, 2018. 680 с.
3. Литвин С.Х. Культурна дипломатія доби Директорії Української Народної Республіки. Культурні та мистецькі студії ХХІ століття: науково-практичне партнерство : матеріали Міжнар. симпозиуму, 6 черв. 2019 р. / М-во культури України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККіМ, 2019. С. 305–308.
4. Литвин С.Х. Культурно-освітня робота в таборах інтернування армії Української народної республіки // 100 років української культури в екзилі : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 9–10 грудня 2021 р. Київ : НАКККіМ, 2021. С.16–20.
5. Литвин С., Каліберда Ю. Мілітарні спільники українців у боротьбі проти російського поневолення (1917–1921 рр.) Львів : ЛА Піраміда, 2021, 496 с.

Основна:

6. Бойко О. Д. Історія України: підручник. Київ, 2014. 720 с.
7. Виткалов В.Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття : монографія. Рівне, 2004.
8. Гончарук П.С. Історія України. Курс лекцій з найдавніших часів до початку ХХ століття : навч. посіб. Київ, 2005.
9. Греченко В.А. Історія української культури: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ, 2013. 351 с.
10. Іванченко Р. Історія без міфів: Бесіди з історії української державності: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Тернопіль, 2014. 624 с.
11. Історія України та її державності: навч. посіб. / Л.Є. Дещинський, І.О. Гаврилів, Я.Я. Денісов та ін. Львів., 2005. 384 с.
12. Історія української державності: навч. посіб. / укл. Т.В. Кузнець, Н.Л. Тацієнко. Умань, 2012. 288 с.
13. Історія української культури / Іван Крип'якевич (ред.). 3-є вид., стер. Київ : Либідь, 2000. 656 с.
14. Малик Я., Вол Б., Чуприна В. Історія української державності. Львів., 1995. 248 с.
15. Огієнко І. Українська культура. Київ : Наша культура і наука, 2002. 342 с.

16. Петутіна О.О. Історія української культури: навч. посіб. для студентів усіх спец.: у 2ч. Українська культура Нового і Новітнього часів. Харків, 2012. 135 с.
17. Пасічник М.С. Історія України та її державності: конспект лекцій. Львів, 2011. 760 с.
18. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ, 1999.
19. Хома І.Я. Історія української культури: навч. посіб. Львів, 2013. 353 с.
20. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій: навч. посіб. Київ, 1999. 480 с.
21. Шейко В.М. Історія української культури : навч. посіб. Київ, 2009.

Додаткова:

22. Александрович В.С. Мистецтво Галицько-Волинської держави / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 1999. 132 с.
23. Андріяненко В.І. Історія і теорія української і зарубіжної культури: навч. посіб. Луганськ, 2007. 176 с.
24. Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. Київ, 1993.
25. Бульба-Боровець Т. Армія без держави. Львів, 1993.
26. Верстюк В. Ф. Махновщина – селянський повстанський рух в Україні в роки громадянської війни (1918–1921). Київ, 1992.
27. Верстюк В.Ф. Роль і місце Центральної Ради в модерній історії України // УІЖ. 1997. № 5. С. 17–25.
28. Вечерський В.В. Українські дерев'яні храми. Київ, 2007.
29. Відейко М.Ю. Шляхами трипільського світу. Київ, 2008.
30. Гаврилів І.О. Західна Україна у 1921–1941 роках: нарис історії боротьби за державність. Київ, 2012, 244 с.
31. Гальчинський А. Помаранчева революція і нова влада. Київ, 2005. 368 с.
32. Головка О. Б. Князь Роман Мстиславич та його доба. Київ, 2001.
33. Голод 1932–1933 років в Україні: причини і наслідки. Київ, 2003. 872 с.
34. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. Київ, 1994.
35. Гончарук П.С. Історичні погляди кирило-мефодіївців. Київ, 2002.
36. Грабовський С., Ставроян С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. Київ, 1995. 608 с.
37. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ – ХХ століття : навч. посіб. Київ, 1996.
38. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота. Київ, 2006.
39. Гуржій О.І. Історія козацтва. Держава-військо-битви. Київ, 2015. 464 с.
40. Добровольська В.В. Державна політика в галузі культури України: стан та розвиток системи управління документацією : монографія / М-во культури України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККіМ, 2017. 232 с.

41. Добровольська В.В. Інформаційно-документаційне забезпечення розвитку соціокомунікаційного простору культури України. Монографія. Київ : НАКККіМ, 2020, 445 с.
42. Іванов В. Історія держави і права України. Київ, 2013. 698 с.
43. Ісаєвич Я.Д. Братства та їх роль у розвитку української культури XVI–XVIII ст. Київ, 1996.
44. Історія січових стрільців: Воєнно-історичний нарис / Репр. відтворення вид. 1937. Київ, 1992.
45. Історія України XX – початку XXI століття: навч. посіб. / П.П. Панченко, Н.Б. Барановська, С.С. Падалка та ін. Київ, 2004. 582 с.
46. Історія України в особах: XIX століття. [авт. кол. В.С. Шандра та ін.]. Київ, 2015.
47. Історія української та зарубіжної культури: навч. посібник / за ред. М. Заковича. Київ. 2005.
48. Історія української культури : у 5 т. Т. 1. Історія культури давнього населення України. Київ, 2001.
49. Історія української культури : у 5 т. Т. 2. Українська культура XIII – першої половини XVII століть. Київ, 2001.
50. Історія української культури : у 5 т. Т. 3. Українська культура другої половини XVII – XVIII століть. Київ, 2003.
51. Карасевич А.О., Лисенко Л.Г. Київська Русь: історія політичної думки та її джерела: навч. посіб. Київ: Науковий світ, 2002. 215 с.
52. Кондратюк К. Нариси історії українського національно-визвольного руху XIX століття. Тернопіль, 1993.
53. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. Київ, 1998.
54. Кульчицький С. В. Українська революція 2004 р. Київ : Генеза, 2005. 368 с.
55. Кульчицький С.В. Україна між двома війнами (1921–1939). Київ, 1999. 336 с.
56. Масол Л.М. Художня культура України: навч. посіб. Харків, 2010. 240 с.
57. Мистецтво української діаспори: Повернуті імена. Київ, 1998.
58. Мірчук П. Українська повстанська армія 1942 –1952. Док. і матеріали. Львів, 1991. 448 с.
59. Моця О.П., Ричка В.М. Київська Русь: від язичництва до християнства : навч. посіб. Київ : Глобус, 1996. 224 с.
60. Нічик В.М. Петро Могила в духовній культурі України. Київ, 1997.
61. Посівнич М. Стапан Бандера. Київ, 2015. 256 с.
62. Попович М. В. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі XIX–XX століть. Київ, 1993.
63. Путро О.І. Гетьман Кирило Розумовський та його доба (з історії українського державотворення XVIIIст.) : Монографія : в 2-х ч. Київ, 2008.
64. Семчишин М. Тисяча років української культури. Київ, 1993.
65. Скоропадський Павло. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918. Київ ; Філадельфія, 1995.
66. Смолій В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький: соціально-політичний портрет. Київ, 1993. 504 с.

67. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея. Проблеми формування, еволюції, реалізації. Київ, 1997. 366 с.
68. Стерчо П. Карпатсько-Українська держава. До історії визвольної боротьби карпатських українців у 1919-1930 роках. Львів, 1994. 286 с.
69. Українське мистецтво і архітектура кінця XIX – початку XX ст. Київ, 2000.
70. Уривалкін О.М. Гетьмани України та кошові Запорозької Січі. Київ, 2015. 395 с.
71. Фігурний Ю.С. Історичні витоки культури українського козацтва. Київ, 1999.
72. Чернець В.Г. Держава і культура: онтологія теоретичного й історичного виміру : монографія. Київ, 2016. 552 с.
73. Юрій М.Ф. Етногенез українського народу. Київ, 2007. 262 с.
74. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. У 3-х т. Київ, 1990.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Електронний каталог Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. URL: <http://library.nakkkim.edu.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Електронна бібліотека – підручники. URL: <http://www.info-library.com.ua/>
4. Національна історична бібліотека України. URL: www.nibu.kiev.ua/
5. Наукова періодика України. Сайт електронних видань вищих навчальних закладів і наукових установ України. URL: <http://journals.urau.ua>